

УДК 342.9:347

СУБ'ЄКТ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ У СФЕРІ НЕЗАКОННОГО ВИКОРИСТАННЯ ОБ'ЄКТІВ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

**В.В. МАКАРЕНКО, здобувач¹,
Національний університет біоресурсів і
природокористування України**

Стаття присвячена дослідженню суб'єктів адміністративного правопорушення у сфері незаконного використання об'єктів права інтелектуальної власності. З метою удосконалення адміністративного кодексу вносяться пропозиції про внесення змін до глави 2 КУпАП.

Суб'єкти адміністративного правопорушення, об'єкти права інтелектуальної власності, адміністративний кодекс, удосконалення законодавства.

Адміністративна відповідальність виступає найважливішим соціальним елементом охорони об'єктів права інтелектуальної власності. Відповідно до ст. 9 КУпАП адміністративним правопорушенням (проступком) визнається протиправна, винна (умисна або необережна) дія чи бездіяльність, яка посягає на громадський порядок, власність, права і свободи громадян, на встановлений порядок управління і за яку законом передбачено адміністративну відповідальність [1].

Суб'єкт адміністративного делікту – це абстрактне поняття, що знаходиться поза часом і простором, а особа яка фізично існує та заподіює (або об'єктивно може заподіяти) своїми протиправними діями шкоду об'єкту посягання. Проте сам суб'єкт як реально існуюча особа до складу правопорушення не входить. Склад адміністративного проступку містить лише ознаки, якими ця особа характеризується [2, с. 32–33].

Питання визначення статусу загальних та спеціальних ознак суб'єкта адміністративних правопорушень у сфері незаконного використання об'єктів права інтелектуальної власності традиційно є предметом дослідження вчених-адміністративістів. До них, зокрема, зверталися такі вітчизняні дослідники як Г.В. Корчевний, О.П. Орлюк, М.В. Пушкар, О.П. Світличний, О.Ш. Чомахашвілі та інші. Водночас ці науковці, звертаючись до окремих питань у своїх працях не в повній мірі розглядали проблемні питання пов'язані із визначенням статусу загальних та спеціальних ознак суб'єкта адміністративних правопорушень

¹ Науковий керівник – кандидат юридичних наук, доцент О.С. Яра

у сфері охорони об'єктів права інтелектуальної власності, що й обумовлює **актуальність цієї статті**.

Адміністративна відповідальність за правопорушення, передбачені адміністративним кодексом, настає, якщо ці порушення за своїм характером не тягнуть за собою відповідно до закону кримінальної відповідальності.

Адміністративна відповідальність у сфері охорони об'єктів права інтелектуальної власності характеризується такими **рисами**.

По-перше, виконання загальних правил накладання адміністративних стягнень за адміністративні правопорушення під час їх застосування виявляються в неухильному додержанні принципів верховенства права, законності, індивідуалізації відповідальності тощо.

По-друге, у разі порушення майнових та немайнових прав суб'єктів права інтелектуальної власності на належні їм об'єкти права інтелектуальної власності, суд застосовує правові норми, що визначають обсяг, межі, підстави адміністративної відповідальності, зміст і процесуальні форми реалізації конкретних адміністративних стягнень.

По-третє, адміністративна відповідальність спричиняє настання несприятливих наслідків для правопорушників прав інтелектуальної власності шляхом накладання штрафу та конфіскації, позбавлення чи обмеження його прав.

По-четверте, у заходах адміністративної відповідальності міститься підсумкова правова оцінка вчиненого проступку суб'єктом правопорушення, яка конкретизується у рішенні суду при застосуванні адміністративних стягнень.

Для обґрунтування адміністративної відповідальності необхідно встановити особу, яка вчинила адміністративний проступок у сфері охорони об'єктів права інтелектуальної власності.

Суб'єктом адміністративного правопорушення чинний Кодекс України про адміністративні правопорушення визнає фізичну осудну особу, яка досягла на момент вчинення адміністративного правопорушення шістнадцятирічного віку. Усі ознаки складу, що характеризують індивідуального суб'єкта, можна поділити на дві групи: загальні та спеціальні (аналогічно і суб'єктів прийнято поділяти на загальні та спеціальні). Загальні та спеціальні ознаки суб'єкта належать до складу адміністративного правопорушення. Перші властиві будь-якому суб'єктові.

Спеціальними визнаються такі ознаки, які вказують на особливості правового положення суб'єктів проступку. Спеціальним суб'єктом є особа, яка може бути визнана суб'єктом конкретного адміністративного правопорушення, а відтак притягнута до адміністративної відповідальності за наявності у неї, крім ознак загального суб'єкта, певних додаткових ознак. Такими додатковими ознаками, зокрема, можуть бути: громадянство; вік; наявність статусу посадової особи або конкретна

займана посада; стан здоров'я або фізіологічний стан особи; професія; сфера професійної діяльності; факт наділення певними правами, обов'язками або факт позбавлення суб'єктивного права чи його відсутності; факт попереднього притягнення особи до адміністративної відповідальності; спеціальний правовий статус, деякі інші ознаки. Законодавець, таким чином, прагне визначити відповідальність різних категорій громадян, створити умови для індивідуального впливу на правопорушників, що зумовило включення особливих їх ознак до закону.

До статей чинного КУпАП, якими встановлена відповідальність у сфері охорони об'єктів права інтелектуальної власності ми відносимо ст.ст. 51–2, 156–3, 164–3, 164–6, 164–9, 164–13.

Наведені нами статті КУпАП розташовані у різних главах адміністративного кодексу. Зокрема, ст. 51–2 у Главі 6 «Адміністративні правопорушення, що посягають на власність», ст.ст. 156–3, 164–3, 164–6, 164–9, 164–13 у главі 12 «Адміністративне правопорушення в галузі торгівлі, громадського харчування, у сфері послуг, в галузі фінансів і підприємницької діяльності».

Главою 2 «Адміністративне правопорушення і адміністративна відповідальність» КУпАП визначені суб'єкти адміністративної відповідальності. Такими, відповідно до норм ст. 10 та ст. 11 суб'єктом адміністративної відповідальності є особа, неповнолітні (ст. 13), посадові осіб (ст. 14), власники (співвласники) транспортних засобів (ст. 14–1), військовослужбовці та інші особи (ст. 15), на яких поширюється дія дисциплінарних статутів, за вчинення адміністративних правопорушень», іноземці і особи без громадянства (ст. 16).

Ми не випадково навели перелік статей КУпАП, які передбачають відповідальність фізичних осіб, що мають різний правовий статус. Оскільки на сьогодні в нормах різних статей КУпАП використовуються різні терміни у термінологічних зворотах статей, які вживаються що суб'єктів адміністративних правопорушень.

Використання термінів у термінологічних зворотах статей Особливої частини КУпАП

Місце визначення терміна у статті КУпАП	Термінологічні звороти, які вживаються щодо суб'єктів адміністративних правопорушень
Ст.ст. 51-2, 164-3, 164-6, 164-13	не зазначено хто є суб'єктом порушення
Ст. 156-3	«...громадян і на посадових осіб рекламодавця та/або розповсюджувача реклами...»
Ст. 164-9	«...вчинена особою...»
Ст. 162-2	«...громадянином – суб'єктом підприємницької діяльності...»

Ст. 163	«...вчинене уповноваженою особою...»
Ст. 163-15	«...накладення штрафу на фізичну особу – підприємця, посадових осіб юридичної особи...»
Ст. 164 (ч.3)	«...суб'єктом господарювання...»

Можна і далі наводити термінологічні звороти, які вживаються в нормах статей адміністративного кодексу, проте наведене дає підставі констатувати, що в нормах статей КУпАП вживаються різні термінологічні звороти під якими розуміються суб'єкти адміністративного правопорушення, у тому числі й суб'єкти адміністративних правопорушень у сфері порушення прав інтелектуальної власності.

Оскільки з точки зору теорії та практики адміністративного права для притягнення особи до адміністративної відповідальності має бути склад адміністративного правопорушення – сукупність суб'єктивних та об'єктивних ознак, наявність яких робить адміністративну відповідальність конкретного суб'єкта можливою [3, с. 232].

На нашу думку, однією із таких ознак є термінологічне визначення в нормах статей адміністративного кодексу суб'єкта адміністративного правопорушення. Оскільки проблема термінологічного визначення суб'єкта має велике практичне значення і впливає на можливість притягнення особи до відповідальності, на порушення адміністративного провадження, вважаємо, що з метою врегулювання правових колізій щодо визначення суб'єкта адміністративного правопорушення прав інтелектуальної власності, доцільно здійснити правовий аналіз статей КУпАП.

Як нами уже зазначалося, у нормах ст.ст. 51-2, 164-3, 164-6, 164-13 КУпАП не зазначено хто є суб'єктом проступку, тоді як за ст. 156–3 суб'єктом проступку є громадяни, посадові особи рекламодавця та/або розповсюджувача реклами, а за ч. 2 ст. 164-9 КУпАП – особа.

Якщо аналізувати суб'єкта адміністративного правопорушення передбаченого ст.ст. 51-2 та 164-3 КУпАП, суб'єктом правопорушення за цією статтею є фізична особа, фізична особа – суб'єкт підприємницької діяльності, які займаються підприємницькою діяльністю без створення юридичної особи та посадова особа підприємств, організацій та установ усіх форм власності.

Суб'єктом правопорушення за ст. 164-6 можуть бути особи, які не мають державного посвідчення на право розповсюдження і демонстрування фільмів. Тобто, суб'єктом правопорушення може бути фізична особа, фізична особа – суб'єкт підприємницької діяльності,.

Незважаючи, що законодавець у ч. 2 ст. 164-9 КУпАП під суб'єктом адміністративного правопорушення використовує термін «особа», це дає змогу це дає змогу припустити, що під суб'єктом адміністративного

правопорушення слід розуміти фізична особа, фізична особа – суб'єкт підприємницької діяльності.

Суб'єктом порушення законодавства, що регулює виробництво, експорт, імпорт дисків для лазерних систем зчитування, експорт, імпорт обладнання чи сировини для їх виробництва (ст. 164-13 КУпАП) може бути посадова особа суб'єкта господарювання, що здійснює виробництво, експорт, імпорт дисків для лазерних систем зчитування, експорт, імпорт обладнання чи сировини для їх виробництва, або фізична особа – суб'єкт підприємницької діяльності. Оскільки, відповідно до ст. 2 Закону України «Про особливості державного регулювання діяльності суб'єктів господарювання, пов'язаної з виробництвом, експортом, імпортом дисків для лазерних систем зчитування» дія закону поширюється на суб'єктів господарювання, які здійснюють виробництво, експорт, імпорт дисків для лазерних систем зчитування, матриць, а також експорт, імпорт обладнання та сировини для їх виробництва [4].

Визначення поняття суб'єкт господарювання надається у ч. 2 ст. 55 ГК України [5], відповідно до якого суб'єктами господарювання є:

1) господарські організації – юридичні особи, створені відповідно до Цивільного кодексу України державні, комунальні та інші підприємства, створені відповідно до цього Кодексу, а також інші юридичні особи, які здійснюють господарську діяльність та зареєстровані в установленому законом порядку;

2) громадяни України, іноземці та особи без громадянства, які здійснюють господарську діяльність та зареєстровані відповідно до закону як підприємці.

Наведене свідчить, що незважаючи часті вживання наведених термінів, та встановлену відповідальність, такий суб'єкт адміністративної відповідальності, як фізична особа – суб'єкт підприємницької діяльності, відсутній у главі 2 «Адміністративне правопорушення і адміністративна відповідальність» КУпАП.

В зв'язку з тим, що нормами окремих статей КУпАП встановлена відповідальність фізичної особи – суб'єкта підприємницької діяльності, в тому числі й за порушення прав інтелектуальної власності, пропонуємо внести доповнення до глави 2 «Адміністративне правопорушення і адміністративна відповідальність» ст. 13-1 «Відповідальність фізичної особи – суб'єкта підприємницької діяльності».

Таким чином, підтверджується необхідність єдиного підходу до вжиття однакових термінів у адміністративному законодавстві і уніфікації його у КУпАП. А для уникнення непорозумінь у застосуванні окремих статей Особливої частини КУпАП пропонуємо законодавчо закріпити поняття фізичної особи – суб'єкта підприємницької діяльності в ст. 13-1 «Відповідальність фізичної особи – суб'єкта підприємницької діяльності» та викласти її у такій редакції: фізичні особи – суб'єкти підприємницької діяльності, як учасники господарських відносин підлягають

адміністративній відповідальності за адміністративні правопорушення на підставах і в порядку, за які законом передбачено відповідальність.

Список літератури:

1. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон Української РСР від 7 грудня 1984 р. // Відомості Верховної Ради Української РСР. – 1984. – № 51. – Ст.1122.
2. Шестак Л. До питання про ознаки суб'єкта адміністративного правопорушення / Л. Шестак // Підприємництво, господарство і право. – 2013. – №9. – С. 32–34.
3. Стеценко С.Г. Адміністративне право України : навч. посіб. для вузів / С.Г. Стеценко; голов. ред. Н.М. Гайдук. – Вид. 2-ге, переробл. і допов. – К. : Атіка, 2009. – 640 с.
4. Про особливості державного регулювання діяльності суб'єктів господарювання, пов'язаної з виробництвом, експортом, імпортом дисків для лазерних систем зчитування : Закон України від 17 лютого 2002 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 17. – Ст.121.
5. Господарський кодекс України : Закон України від 16 січня 2003 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 18, №19–20, №21– 22. – Ст. 144.

Статья посвящена исследованию субъектов административного правонарушения в сфере незаконного использования объектов права интеллектуальной собственности. С целью усовершенствования административного кодекса вносятся propositions об внесении изменений в главу 2 КУоАП.

Субъекты административного правонарушения, объекты права интеллектуальной собственности, административный кодекс, усовершенствование законодательства.

The article is concerned with the research of illegal use of means of individualization by business entities. The problem questions are analyzed related to legal regulation of the items of intellectual property law, mark for goods and services, business name and qualified indication of origin of goods by the norms of administrative legislation.

Items of intellectual property law, objects of administrative offences, means of individualization, business entities, mark for goods and services, business name, qualified indication of origin of goods.